

tot felul, corecturilor deloc puțin numeroase direct în tipografie, desigur, cu acordul acesteia, fără să mai primească avizul Editurii, pentru a urgenta apariția lucrării și pentru a-i înlesni o ultimă mare satisfacție savantului ieșean condamnat de acea boală nemiloasă. Astăzi, asemenea fapte nu pot fi percepute la adevărata lor valoare. Nimic mai firesc decât totala libertate a autorului de a scrie ce dorește și de a interveni în propriul text pentru a-l îmbunătăți, chiar în timpul pregătirii cărții pentru tipar. Tot firesc a fost și faptul că Virgil Cuțitaru l-a vizitat de câteva ori pe profesorul Ivănescu la spital, asigurându-l de sprijinul și considerația sa și a Editurii. Atunci însă, asemenea gesturi care introduceau în viața socială normalitatea, firescul erau rare. Prin ele i s-a adus marelui savant o fărâmbă de bucurie, în drumul său, mereu zădărnicit și de un destin potrivnic, spre marea împlinire: *Istoria limbii române*.

CUM L-AM CUNOSCUȚ PE PROFESORUL G. IVĂNESCU

C. DIMITRIU*

În locul „cuvintelor frumoase” – pe care nu i le-am spus nici când trăia (deși, dacă aș fi făcut-o, poate aș fi avut de câștigat și atunci, și mai târziu) –, relatez în cele ce urmează câteva „fapte” care mi se par semnificative în cunoașterea profesorului G. Ivănescu.

Primul contact cu profesorul Ivănescu l-am avut pe când, tânăr fiind, am avut curiozitatea științifică (dintotdeauna am fost un fel de „șoarece de bibliotecă”) să văd *ce și cum gândește* un om care a fost nevoit să plece de la Universitatea din Iași și am citit (cu creionul în mână) volumul-extras *Problemele capitale ale vechii române literare* (Iași, 1948). De atunci am văzut că – acceptând sau nu opinia științifică a autorului volumului citat – modul de argumentare al profesorului G. Ivănescu este *cu totul deosebit*, și pentru noi, care atunci ne formam, absența unui specialist de talia celui plecat reprezenta o pierdere reală.

Din lungul său periplu (București, Craiova, Timișoara) am reținut – pentru că m-au influențat într-un anumit sens – cele două studii privitoare la gramatică (*Gramatica și logica*, I. *Structura gândirii ca factor primar al structurii morfologice a limbii*, „Analele Universității din Timișoara”, 1963; *Gramatica și logica*, II. *Structura gândirii ca factor primar al structurii sintactice a limbii*, „Analele Universității din Timișoara”, 1964), unde este expusă concepția învățatului ieșean cu privire la gramatică în general și la gramatică românească în special.

*

Revenirea la Universitatea din Iași (datorită și atitudinii favorabile a unui fost „puternic” în Universitatea ieșeană de atunci, căruia, *pentru aceasta*, i s-ar putea ierta multe) a pus în lumină generozitatea profesorului G. Ivănescu: întrucât cel care a contribuit la revenirea lui la Universitatea din Iași *nu a vrut* să cedeze și cursul care i se cuvenea, profesorul G. Ivănescu a spus și în public, în ședință de catedră, că va ține orice curs i se va da; în felul acesta, profesorul Ivănescu a ajuns să facă un curs special de indo-europenistică, la care, printre pușinii cursanți perseverenți, era și o persoană în vârstă din afara universității (această situație este

* Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, bd. Carol I, nr. 11, România.

oarecum comparabilă cu a unui lingvist francez celebru, în legătură cu care legenda spune că era ascultat în mod special de un om și de câinele său). De altfel, într-o ședință anterioară de catedră, profesorul Ivănescu spusese – crescând în ochii multora – că nu vrea nicio funcție, *indiferent cine i-ar propune-o*.

Începutul apropierii mele de *omul* reprezentat de profesorul G. Ivănescu s-a făcut într-o discuție prelungită în cabinetul pe care atunci trebuia (!) să-l împartă cu un fost „elev” (care „elev” avea, totuși, delicatețea să plece atunci când profesorul Gheorghe Ivănescu avea de discutat cu cineva). După ce s-a convins că îi cunoșteam *aproape* în întregime opiniile științifice, profesorul Ivănescu s-a referit și la „gogomani”; văzându-mă încurcat la auzul numelui unui anumit „gogoman”, profesorul Ivănescu, ridicând tonul, a spus (în principiu, textual) că acesta (și i-a dat numele) „știe multă carte, dar este un mare gogoman leneș, care m-a înșelat”. Cu această ocazie a subliniat și că, deși se crede altceva, el, profesorul G. Ivănescu, nu are nimic de împărțit cu persoana ce conducea atunci facultatea și catedra, căreia i-a recomandat călduros pentru doctorat o anumită tânără și cu care (conducător al facultății și al catedrei) întreține – împotriva părerilor unor „gogomani” – relații foarte bune.

*

Într-o sesiune de examene, am făcut parte – poate nu întâmplător – din comisia de examen de licență, condusă de profesorul G. Ivănescu. Considerând justificate – prin text, expunere orală și discuții pe seama întrebărilor – notele propuse de mine la lucrările pe care le-am condus atunci (întotdeauna, de când am avut acest drept, am fost „conducător” la multe lucrări de licență), profesorul G. Ivănescu a acceptat notele mele, cu o singură excepție, la care a scăzut un punct, motivând că autoarea lucrării, dezavantajată fizic prin proporții, nu merita o notă mai mare.

*

Preocupat de un „instrument operativ” (în sensul dicționarului francez al lui Paul Robert) destinat lingviștilor și oamenilor de cultură, profesorul G. Ivănescu a vrut să realizeze, în colaborare, un „dicționar general” al limbii române (vezi *Lexicul limbii române*, „Cronica”, XI, 1976, nr. 46, p. 8 – articol la care m-a asociat și pe mine; vezi și articolul meu din „Analele științifice ale Universității «Alexandru Ioan Cuza» din Iași”, 1988); în acest dicționar voia să se noteze la fiecare cuvânt prima atestare/secolul primei atestări, sensul/sensurile din texte și din limba vorbită, în ordine logică, precum și traducerea etimonului/etimoanelor („dicționarul general” apărut ulterior în altă redacție este altfel conceput și are altă destinație). Lucrarea nu a fost terminată din cauza îmbolnăvirii profesorului Ivănescu.

*

Odată, pe când se afla într-o rezervă la spitalul „Caritatea” din Iași, poștașul i-a adus profesorului G. Ivănescu niște bani, puțini, din care l-a recompensat –

regește – pe poștaș. Ajungând poștașul la ușă, profesorul l-a chemat înapoi și a adăugat la recompensă încă o sumă. Când am rămas singuri, profesorul G. Ivănescu a comentat faptul, spunând: „săracu’ (se referea la poștaș), se vedea că are nevoie de bani”.

*

Lucrarea capitală a profesorului G. Ivănescu este *Istoria limbii române* (Iași, 1980), pe care mi-a dat-o cu dedicația „Cu prietenie și cu prețuire” și în care există și numele meu. În această operă – profesorul G. Ivănescu este primul ieșean care realizează o astfel de lucrare – se are în vedere limba română de la origini și până „astăzi”, cu luarea în considerație și a limbilor literare macedoromână, meglendoromână și istroromână.

*

Așa l-am cunoscut pe profesorul Gheorghe Ivănescu: un *lingvist român* de primă mărime și un *om* cu simțire și gândire „vulcanice”.